

ศึกษาการกระจายการติดเชื้อหนอนพยาธิในลำไส้ในนักเรียน จังหวัดนราธิวาส ด้วยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ชนมน เศษพงศ์ วท.บ.*, อุบล รัตนสมบุรณ์ วท.บ.*, สุมาศ ลอยเมฆ ค.บ.*, ศัสซีมา มุวรรณสินธุ์ ศษ.บ.*

* สำนักงานโครงการควบคุมปราบปรามโรคติดต่อและการสาธารณสุข (ศูนย์พิบูลทอง)

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๒ จังหวัดสงขลา กรมควบคุมโรค

การติดเชื้อหนอนพยาธิในลำไส้ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและสติปัญญา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการติดเชื้อหนอนพยาธิในลำไส้ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในอำเภอเมืองนราธิวาส และอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียน ๑๓ โรงเรียน จำนวน ๒,๘๓๙ คน เก็บอุจจาระตรวจหาการติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้ โดยวิธี modified Kato thick smear technique และประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เป็นเครื่องมือในการศึกษาเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แสดงผลข้อมูลผลเชิงพื้นที่ตามการใช้ประโยชน์ที่ดินในการกระจายของการติดเชื้อหนอนพยาธิในลำไส้ ในรัศมี ๑,๐๐๐ เมตร รอบบริเวณโรงเรียน ผลการศึกษา พบอัตราการติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้ ร้อยละ ๑๗.๐๕ เป็น พยาธิไส้เดือน (*Ascaris lumbricoides*) ร้อยละ ๖๐.๑๒ พยาธิแส้ม้า (*Trichuris trichiura*) ร้อยละ ๕๔.๕๕ และพยาธิเข็มหมุด (*Enterobius vermicularis*) ร้อยละ ๐.๖๒ ตามลำดับ การติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้ของเด็กนักเรียนมีการติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้พบการกระจายอยู่ทุกโรงเรียน โดยโรงเรียนบ้านโคกศิลา อำเภอเมือง มีการติดเชื้อหนอนพยาธิมากที่สุดและโรงเรียนนิรันดรวิทยา อำเภอเมือง มีอัตราการติดเชื้อหนอนพยาธิน้อยที่สุด จากการศึกษาพบสาเหตุการติดเชื้อหนอนพยาธิมาจากพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารที่มีการปนเปื้อนของไข่พยาธิ สุขลักษณะไม่ดี การไม่ขับถ่ายอุจจาระในส้วม ส่งผลให้มีการแพร่กระจายของโรคพยาธิ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่การกระจายการติดเชื้อของโรค จากวิธี Inverse Distance Weighted และการจัดกลุ่มด้วยวิธี Jenks Natural Breaks Classification พบว่า มีพื้นที่เสี่ยงสูง คือ บ้านท่าเนียบ บ้านโคกศิลา บ้านเปล บ้านโคกสยา ส่วนใหญ่เป็นสวนยางพารา ยกเว้นบ้านท่าเนียบที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นชุมชนเมือง และเมื่อศึกษาลักษณะพื้นที่รัศมี ๑,๐๐๐ เมตร รอบโรงเรียน พบว่า เป็นพื้นที่แฉะ มีน้ำขัง คือ เป็นป่าพรุ พื้นที่ตะกอนน้ำพัด ชายหาด พื้นที่ที่มีการชะล้างพื้นที่ราบ และพื้นที่บริเวณเชิงเขา จะเห็นได้ว่าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถตอบสนองต่อการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงขอบเขตของพื้นที่ๆ มีผลกับการติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้ และรายงานข้อมูลการติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้ได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องควรใช้มาตรการเชิงรุก เช่น การถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนสามารถดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อหนอนพยาธิลำไส้ และนักเรียนในพื้นที่เสี่ยงดังกล่าว ควรได้รับการตรวจหนอนพยาธิในลำไส้อย่างน้อยปีละ ๑-๒ ครั้ง